ÇALIŞTAY RAPORU 10

YEMEN'İN YENİ JEOPOLİTİĞİ: ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TÜRKİYE'NİN YEMEN POLİTİKASI

Çalıştay Raporu Özeti

KASIM 2026

Dr. Riad Domazeti

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

YEMEN'İN YENİ JEOPOLİTİĞİ:
Çözüm Önerileri ve
Türkiye'nin Yemen Politikası

Çalıştay Raporu Özeti

Yazar
Dr. Riad Domazeti

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Durmuş Aydın

Editör
Dr. Selim Vatandaş

©İNSAMER 2026
Bu yayının bütün hakları mahfuzdur.
Sadece kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir,

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Renova Medya ve İletişim Ajansı

Baskı
Pelikan Basım
Ulubatlı Hasan Caddesi No.2 H D Blok No.19
Başakşehir – İstanbul

İÇİNDEKİLER

Takdim 2
Yönetici Özeti 3
Yemen'de Güncel Durum 4
Yemen Çalıştayının Temel Çıktıları 6
Sonuç ve Öneriler 10

Karagümrük Mh. Kaleboyu Cd. Muhtar Muhittin Sk. No:6 PK.34091 Fatih / İstanbul - TÜRKİYE
www.insamer.com • info.insamer.com

Takdim

İNSAMER Çalıştaylar Serisi'nin temel amacı sahadaki aktörleri Türkiye'deki akademik çevreler, araştırma merkezleri, medya kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle aynı masa etrafında buluşturarak farklı tecrübe ve perspektifleri bir araya getirmek, ortak akıl ve nitelikli bir bilgi birikimi oluşturmaktır. Bu çalıştayları önemli kılan hususlardan biri, ele alınan meselelerin yalnızca teorik ve akademik çerçevede değil; sahadaki gelişmeler, bölgesel gerçeklikler ve uygulanabilir politika önerileri doğrultusunda değerlendirilmesidir.

Bu sayede hem karar alıcılara yönelik somut politika önerileri geliştirilmesi hem de sahadaki aktörlerin tespit, öneri ve tecrübelerinin akademik çevreler ve sivil toplum kuruluşlarıyla buluşturularak iş birliği imkânlarının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda, on yılı aşkın süredir devam eden Yemen krizi, yalnızca devletlerin değil, sivil toplum kuruluşlarının da öncelikli gündem maddelerinden biridir.

3 Ekim 2026 tarihinde İstanbul'da yuvarlak masa toplantısı formatında düzenlediğimiz Yemen Çalıştayı, Yemen'den ve Türkiye'den karar alıcıları, sivil toplum temsilcilerini, Yemen uzmanlarını, araştırmacıları ve medya mensuplarını bir araya getirmiştir. Çalıştayda Yemen'deki çatışmaların dinamikleri, değişen bölgesel dengeler ve ortaya çıkan yeni jeopolitik koşullar çerçevesinde yeniden değerlendirilmiştir. Uzun süredir bölgesel rekabetlerin, güvenlik politikalarının ve uluslararası güç mücadelelerinin kesiştiği bir alana dönüşen Yemen, özellikle ABD-İsrail ile İran arasında yaşanan savaş sonrasında ortaya çıkan yeni güvenlik ortamı bakımından kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Bu çerçevede Yemen'deki güç dengelerinin sürdürülebilirliği ve önümüzdeki dönemde ortaya çıkabilecek yeni siyasi ve güvenlik dinamikleri etraflıca müzakere edilmiştir.

Dr. Durmuş Aydın
İNSAMER Başkanı

Yönetici Özeti

Yemen'de kalıcı bir çözümün ortaya çıkabilmesi için yerel, bölgesel ve uluslararası dinamiklerin birlikte ele alınması, merkezi devletin güçlendirilmesi, bölgedeki kabilecilik gerçeğinin istikrar ve barış için yeniden ele alınması, askeri çözüm yerine siyasi ve diplomatik mekanizmaların ön plana çıkarılması gerekmektedir.

Türkiye'nin bu süreçte diplomasi, insani yardım, eğitim, gelişim ve kalkınma alanlarında aktif bir rol üstlenmesi önem taşımaktadır. Ancak Yemen'deki sorunların çözümü, yalnızca dış aktörlerin girişimleriyle değil, Yemen toplumunun devlet inşasına yönelik ortak bir irade geliştirmesiyle mümkün olacaktır.

Bu raporda, Yemen'deki son gelişmeler, mevcut durum ve temel sorun alanlarının yanısıra katılımcıların Yemen'deki çatışmanın çözümüne yönelik önerileri, Türkiye'nin Yemen politikası ve bu politikaya ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır.

Çalışma, Yemenli uzmanların ve diğer katılımcıların görüş, tespit ve önerilerini açık, samimi ve yapıcı bir müzakere ortamında ortaya koydukları değerlendirmeleri yansıtmaktadır. Saha tecrübelerine ve yerel perspektiflere dayanan, bu yönüyle birincil kaynak niteliği taşıyan çalışmanın, Yemen konusunda yürütülecek yeni saha araştırmalarına zemin hazırlamasını, elde edilen bulguların ise akademik literatüre ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına katkı sunmasını temenni ediyoruz.

Yemen’de Güncel Durum

2015 yılında iç savaşın başlamasıyla birlikte Yemen, silahlı çatışmalar, siyasi istikrarsızlık ve ağır insani koşulların etkisiyle çok boyutlu ve müzmin bir krize sürüklenmiştir. Ülke içerisindeki siyasi ve askerî aktörler arasındaki güç mücadelesi, bölgesel aktörlerin müdahil olduğu rekabetlerle iç içe geçmiş ve böylece Yemen krizi, yalnızca bir iç çatışma olmaktan çıkarak bölgesel güvenlik ve istikrarı doğrudan etkileyen çok katmanlı bir krize dönüşmüştür. Yemen’in stratejik önemi ve küresel enerji ile ticaret yolları üzerindeki konumu, ülkedeki çatışmayı bölgesel bir mesele olmaktan çıkararak ABD, Rusya, Çin ve İngiltere gibi küresel aktörlerin de sürece müdahil olduğu uluslararası bir rekabet alanına dönüştürmüştür.

Tarafların hiçbirinin sahada mutlak hâkimiyet sağlayamaması ve uzun süreli çatışmanın yarattığı yıpranma, savaşın sona erdirilmesine yönelik diplomatik girişimleri hızlandırmıştır. Bu süreçte Arap Koalisyonu ile Husiler ve sahada karşı karşıya gelen Yemen hükümeti ile Husiler arasında dolaylı ateşkes ve müzakere girişimleri gündeme gelmiştir.

Ne var ki önce 7 Ekim 2023 Hamas - İsrail Savaşı ve Şubat 2026’da başlayan ABD/İsrail-İran savaşı, Ortadoğu'da ortaya çıkan yeni güvenlik ortamı, Yemen'deki siyasi ve askerî dengeleri yeniden uluslararası siyasetin merkezine taşımıştır. Husilerin bölgesel denklemdeki konumu, Yemen içerisindeki güç dağılımındaki değişimler, Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkelerinin güvenlik kaygıları ile Kızıldeniz ve Babülmendep'in artan jeostratejik önemi, Yemen krizinin geleceğini şekillendiren temel unsurlar arasında öne çıkmıştır.

İran'ın tıpkı Hürmüz Boğazı'ndaki gibi Babau'l Mendep Boğazını ABD ve İsrail'e karşı asimetrik stratejik güç mücadelesi kapsamında değerlendirmesi bölgesel rekabet ve kutuplaşmanın derinleştirmesine, deniz ticaret yollarına yönelik güvenlik risklerinin artması ve Yemen'deki çatışma dinamiklerinin yeniden hareketlenmesine neden olmuştur. Böylece ülkenin siyasi geleceğine ilişkin mevcut yaklaşımların yeniden ele alınmasını gerekli kılmıştır.

Bu bağlamda, ABD/İsrail-İran savaşı sonrasında Yemen'de değişen siyasi ve askerî dengelerin ve bölgesel güvenlik ortamının kapsamlı biçimde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca ABD, Çin ve Rusya'nın Yemen'e yönelik politikaları ele alınarak çatışmanın mevcut dinamikleri, bölgesel yansımaları ve temel sorun alanları analiz edilmektedir. Rapor, Husilerin, Kızıldeniz'in giriş kapısı niteliğindeki Babu'l-Mendep geçişindeki kontrolünü pekiştiren ve 3 Eylül 2026'da başlattıkları Batı Yemen'deki son taarruzlarını tamamlayarak Taiz ve Hudeyde'de yaklaşık 5.400 km²'lik alanı ele geçirdikten sonra, Yemenli uzmanlar, akademisyenler, sivil toplum ve insani yardım kuruluşu temsilcileri ile yapılan tespit ve önerilerin sonucudur.

Yemen Çalıştayının Temel Çıktıları

Yemen'de yaşanan kriz, yalnızca Husiler ile merkezi yönetim arasındaki bir çatışma olarak değerlendirilmemeli, yerel, bölgesel ve uluslararası dinamiklerin birbirini etkilediği çok boyutlu bir mesele olarak ele alınmalıdır.

Yemen'de askeri çözümün kalıcı bir sonuç üretmesi mümkün görünmemektedir. Özellikle Yemen ve Irak örnekleri, çatışmaların askeri yöntemlerle çözülmesinin siyasi ve toplumsal sorunları ortadan kaldırmakta yetersiz kaldığını göstermektedir. Bu bağlamda Husilerin ideolojik yapısı ve sahadaki etkisi dikkate alınmalı, ancak çözümün yalnızca askeri müdahale üzerinden şekillendirilmesinden kaçınılmalıdır.

Yemen'deki çatışmaları mezhepsel, etnik ve siyasi ayrışmaları derinleştiren söylemlerden kaçınılmalı, toplumsal birlik ve ortak zemini güçlendiren yaklaşımlar benimsenmelidir.

Krizin çözümüne yönelik kapsamlı bir yaklaşım geliştirebilmek için öncelikle Husilerin kendi yönetimlerini meşrulaştırmak amacıyla dini referanslara dayandırdıkları hak iddialarının, bölgesel devletlerin çıkar ve önceliklerinin ve uluslararası sistemdeki güç dengelerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yemen'de kalıcı bir çözümün yalnızca yerel aktörler arasındaki uzlaşmayla sınırlı kalması mümkün görünmemektedir. Bölgesel güvenlik mimarisinin yeniden değerlendirilmesi ve uluslararası dinamiklerin de çözüm sürecine dâhil edilmesi gerekmektedir.

Mekke Ortak Savunma Anlaşması gibi inisiyatifler, bölgesel istikrar ve barışı için son derece önemli ve desteklenmesi gereken girişimler-

Yemen'de güvenlik ve askerî entegrasyon programları, toplumun yerel dinamikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlanmalı, dışarıdan aktarılan ve toplumsal karşılık bulmayan modellerden kaçınılmalıdır.

dir. Ancak İran ve Mısır'ın dışarıda bırakıldığı bir bölgesel güvenlik düzeninin kapsamlı ve sürdürülebilir olması mümkün değildir. Bu nedenle bölgesel güvenlik mimarisinin İran ve Mısır'ı da içerecek şekilde oluşturulması, bölgesel devletlerin karşılıklı çıkarlarının ve güvenlik kaygılarının dikkate alınması gerekmektedir.

Ancak bu tür bir bölgesel mimarisinin nasıl şekilleneceği, hangi siyasi ve güvenlik ilkelerine dayanacağı ve bölgesel aktörlerin bu yapıya nasıl katılacağı konusunda daha kapsamlı değerlendirmelere ihtiyaç bulunmaktadır.

Mevcut krizin temel sorunlarından biri, devletin kurumsal kapasitesinin ve otoritesinin zayıflamış olmasıdır. Bu nedenle öncelikli hedeflerinden biri, devletin güçlendirilmesi ve bağımsız karar alma kapasitesinin yeniden tesis edilmesi olmalıdır.

Yemen'de merkezi devletin nasıl bir siyasi ve idari yapıya sahip olacağı sorusu önemlidir. Yemen'in federal bir devlet mi yoksa merkezi bir ulus devlet mi olarak yeniden yapılandırılacağı, hükümetin nasıl şekilleneceği ve kurumların hangi esaslar üzerinden inşa edileceği konusunda kapsamlı bir değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Bu süreçte yalnızca siyasi ve idari düzenlemelerin yapılması yeterli olmayacak, aynı zamanda toplumun zihninde devlet fikrinin yeniden inşa edilmesi de gerekecektir.

Türkiye, devlet tecrübesini ve kurumsal hafızasını Yemen'le paylaşarak yeni bir siyasi ve idari yapılanmanın oluşturulmasına katkı sunmalıdır.

Yemen Başkanlık Konseyi'nin işlevsizliği ve üyeler arasındaki karar alma sorunları dikkate alınarak mevcut liderlik yapısı yeniden değerlendirilmelidir. Konseyin kurumsal yapısının sürdürülmesinden ziyade, siyasi ve askerî aktörleri ortak bir hedef etrafında birleştirebilecek güçlü ve meşru bir liderliğin ortaya çıkması desteklenmelidir.

Yemen'de güvenlik ve askerî entegrasyon programları, toplumun yerel dinamikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak tasarlanmalı, dışarıdan aktarılan ve toplumsal karşılık bulmayan modellerden kaçınılmalıdır.

Yemen'in geleceğine ilişkin daha önce hazırlanan federal devlet modeli önerisi yeniden değerlendiril-

Yemen meselesinde çözüm arayışlarının önemli bir boyutunu da insani diplomasi oluşturmaktadır. Siyasi müzakere mekanizmalarının sonuç üretmekte yetersiz kaldığı durumlarda, sivil katılımın ve insani aktörlerin sürece dâhil edilmesi önem kazanmaktadır.

melidir. Bu kapsamda federal yapının işleyişi, kabilelerin yönetime katılımı ve petrol gelirleri başta olmak üzere doğal kaynakların adil dağılımı somut biçimde düzenlenmelidir.

Devlet inşasının yalnızca siyasi kurumların oluşturulmasıyla değil, toplumun devlet fikrini benimsemesiyle mümkün olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Yemen'de devlet inşasının yanısıra kabilecilik zihniyetinin siyasi ve toplumsal yapı üzerindeki etkisini de mutlaka dikkate alınması gereken önemli bir faktördür.

Çatışmaların derinleşmesiyle birlikte kabilelerin siyasi süreçler üzerindeki etkisi daha belirgin hâle gelmiştir. Bu nedenle devlet otoritesinin yeniden tesis edilmesi süreci, kabile yapılarıyla çatışma üzerinden değil, bu yapıları tamamlayıcı ve uzlaştırıcı bir yaklaşımla yürütülmelidir.

Kabile reislerinin sahip olduğu etkinlik, merkezi kurumların güçlendirilmesini ve ortak bir siyasi iradenin ortaya çıkmasını sağlanması için değerlendirilmelidir.

Kabilelerin arabuluculuk, müzakere ve esir takası gibi alanlarda sahip olduğu yerel kapasiteden yararlanılmalı, bu aktörlerin barış sürecindeki merkezi rolü kurumsal bir çerçeveye kavuşturulmalıdır.

Somut olarak Yemen genelini kapsayan, farklı kabilelerin temsilcilerini bir araya getiren Track 2 (İkinci Yol) diplomasisi çerçevesinde kapsayıcı bir diyalog ve uzlaşı sürecinin başlatılması önem taşımaktadır.

Yemen meselesinde çözüm arayışlarının önemli bir boyutunu da insani diplomasi oluşturmaktadır. Siyasi müzakere mekanizmalarının sonuç üretmekte yetersiz kaldığı durumlarda, sivil katılımın ve insani aktörlerin sürece dâhil edilmesi önem kazanmaktadır.

Yemen bağlamında, sivil katılımı esas alan küresel bir çözüm platformunun oluşturulması öncelenmelidir.

Yemen'de insani yardım faaliyetlerinin siyasi koşullardan bağımsız şekilde sürdürülebilmesi ve taraf-sız bir insani aktörün sürece katkı sunması gerekmektedir.

Türkiye'nin bu noktada tarafsız bir insani aktör olarak konumlanması, insani yardım kanallarının açık tutulması ve diplomatik girişimlerin desteklenmesi bakımından önemli bir rol üstlenebilir.

İnsani yardımın koşulsuz biçimde ulaştırılması ve siyasi çözüm mekanizmalarından bağımsız olarak sürdürülebilmesi temel bir öncelik olmalıdır.

Türkiye'nin Yemen'e askeri müdahalesine ilişkin beklentilerin gerçekçi olmadığının altını çizmek gerekmektedir. Bununla birlilte Türkiye'nin Kızıldeniz jeopolitiğindeki askeri varlığı bölgesel barış ve istikrarı için çok önemlidir.

Türkiye'nin Yemen'de doğrudan askeri bir aktör olarak konumlanmasından ziyade diplomasi, müzakere, insani yardım ve kalkınma alanlarında etkinlik göstermesi daha anlamlı bir yaklaşım olarak öne çıkmaktadır.

Bu bağlamda Türkiye'nin Yemen'deki rolü dört temel alan üzerinden değerlendirilmiştir:

- İlk olarak, Türkiye'nin diplomasi ve müzakere süreçlerinde aktif bir tutum geliştirmesi ve taraflar arasında iletişim kanallarının açık tutulmasına katkı sunması gerekmektedir. Arabuluculuk girişimlerinin geçmişte sonuç üretmekte yetersiz kalmış olması, bu mekanizmanın bütünüyle terk edilmesini gerektirmemektedir. Aksine, mevcut girişimlerin yeniden değerlendirilmesi ve daha kapsayıcı bir müzakere zemininin oluşturulması önemlidir. Türkiye, Yemenliler arasında uzlaştırıcı rolünü oynayabilecek güvenilirliğe ve tecrübeye sahiptir.
- İkinci olarak, Türkiye'nin insani yardım faaliyetlerini sürdürmesi ve Yemen'deki sivil toplum aktörleriyle ilişkilerini güçlendirmesi gerekmektedir.
- Üçüncü olarak ise eğitim, sağlık ve kalkınma alanlarında uzun vadeli bir yaklaşım benimsenmelidir.
- Dördüncü olarak, hak savunuculuğuna *(advocacy)* ilişkin çalışmaların sürdürülmesi ve Türkiye'nin öncülüğünde "Yemen Dostları Grubu" adıyla uluslararası bir mekanizmanın oluşturulması elzemdir.
- Bu dört ana alanın sahada uygulanabilir kılınması için Türkiye, Suudi Arabistan ve Mısır arasında "eğit-donat" modelinin sahada uygulanmasına yönelik öneriler de bu çerçevede değerlendirilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yemen krizinin çözümü, askerî müdahalelerden ziyade yerel, bölgesel ve uluslararası dinamikleri birlikte ele alan kapsamlı bir siyasi uzlaşı ve devlet inşası sürecini gerektirmektedir. Bu çerçevede;

1. Merkezi devletin kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi, kabilelerin toplumsal ve siyasi etkisinin barış sürecine dâhil edilmesi ve farklı aktörler arasında kapsayıcı bir diyalog mekanizmasının oluşturulması öncelik taşımaktadır.
2. Bölgesel düzeyde İran ve Mısır'ı da kapsayan, karşılıklı güvenlik kaygılarını gözeten yeni bir güvenlik mimarisine ihtiyaç duyulmaktadır.
3. Türkiye'nin Yemen'deki rolü doğrudan askerî müdahaleden ziyade diplomasi, arabuluculuk, insani yardım, kalkınma ve uluslararası hak savunuculuğu ekseninde şekillenmelidir.
4. Suudi Arabistan ve Mısır başta olmak üzere bölgesel aktörlerle geliştirilecek iş birlikleri, Yemen'de güvenlik ve devlet kapasitesinin yeniden inşasına katkı sunabilir.

Sonuç olarak kalıcı barışın tesis edilmesi, Yemenlilerin kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olduğu, toplumsal uzlaşıyı ve güçlü devlet kurumlarını esas alan kapsayıcı bir siyasi sürecin hayata geçirilmesine bağlıdır.

www.insamer.com